

«Скарынаўка» — беларускі дыпламат у Лондане

Беларуская бібліятэка і музей імя Францішка Скарыны ў сталіцы Вялікабрытаніі па праве лічыцца найбуйнейшым цэнтрам беларусістыкі па-за межамі нашай краіны. Яе гісторыю і будучыню абмяркоўвалі падчас круглага стала ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Але якую каштоўнасць яна мае для ўсіх беларусаў?

Пачалася гісторыя «скарынаўкі» ў шасцідзясятых гадах мінулага стагоддзя дзякуючы групе святароў беларускай каталіцкай місіі ў Лондане: яны хацелі захаваць спадчыну, якая апынулася ў прыватных руках беларускіх эмігрантаў. Таксама беларуская бібліятэка павінна была стаць месцам навучання для тых, хто цікавіцца нашай краінай на Захадзе. Айцец Аляксандр Надсан, айцец Леў Гарошка і біскуп Чэслаў Сіповіч — гэта заснавальнікі маленькай Беларусі на поўначы Лондана, дзякуючы якім зараз мы маем вялікі цэнтр беларускай літаратуры і культуры ў Заходняй Еўропе.

Дзеля прэзентацыі «скарынаўкі» на Міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы Мінск наведаў Ігар Іваноў, сакратар Бібліятэчнай рады Беларускай бібліятэкі і музея імя Францішка Скарыны. Ён нагадаў імёны тых, хто зрабіў унёсак у гэтую справу: даследчык беларускай культуры Гай Пікарда; славіст,

даследчык беларускай гісторыі і культуры Джым Дынглі; даследчык беларускай літаратуры Арнольд Макмілін. Працаваў у бібліятэцы і Адам Мальдзіс, знакаміты беларускі навукоўца, літаратуразнаўца. Пэўны час ён быў нават «агентам» па падборы літаратуры для «скарынаўкі». Ігар Іваноў распавёў, што стварэнне бібліятэкі стала рэальнасцю, бо ў ёй была патрэба. І менавіта намаганні беларускіх святароў і брытанскіх экспертаў дазволілі заснаваць і пашырыць фонд ведаў пра нашу культурную спадчыну.

— Мы вызначылі чатыры кірункі, якімі б хацелі працягваць займацца як частка беларускай супольнасці ў Вялікабрытаніі. Бібліятэка ахоўвае культурную спадчыну беларусаў, умацоўвае жыццё гэтай супольнасці праз доступ да культурных артэфактаў у розных формах. Таксама садзейнічае, папулярызуе акадэмічнае беларусазнаўства і заахвочвае зацікаўленне Беларуссю сярод брытанскага грамадства, — падкрэсліў Ігар Іваноў.

Намеснік дырэктара Беларускага дзяржаўнага архівамудзея літаратуры і мастацтваў Наталля Гардзіенка акцэнтавала ўвагу навукоўцаў на тым, што далёка не ўсе архіўныя зборы бібліятэкі яшчэ апісаныя і апрацаваныя. Яна наведвала «скарынаўку», працавала з яе матэрыяламі і як спецыяліст заклапочана лёсам дакументаў фонду бібліятэкі.

— «Скарынаўка» захавалася як уласна беларускі асяродак, інтэлектуальны, архіўны і кнігазборчы. Тут ёсць архівы не толькі брытанскіх беларусаў, але і нашых суайчыннікаў з усяго свету, — адзначыла Наталля Гардзіенка. — Матэрыялы бібліятэкі патрабуюць не проста апісання і вывучэння, але часам і рэстаўрацыі, кансервацыі, бо ўмовы захоўвання, на жаль, былі не вельмі добрыя. Гэта ўнікальныя зборы, якія мусяць быць пакінутымі для гісторыі і для даследчыкаў.

Але што асабліва цікавіць сёння: як больш наблізіць гэтую спадчыну да беларусаў? Бо не толькі брытанцы і іншыя еўрапейцы павінны мець пэўную сувязь з беларускай бібліятэкай, але і мы самі.

Алесь Суша, намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, патлумачыў:

— Калі мы кажам пра двухбаковы фармат супрацоўніцтва, то тады павінны працаваць абодва бакі: і беларускі, і, у дадзеным выпадку, брытанскі. Ёсць цэлы шэраг механізмаў, якія даўно дзейнічаюць у супрацы ўстаноў культуры, у дадзеным выпадку бібліятэк. Мы маем фармальнасці кшталту дамовы аб супрацоўніцтве, мы маем механізмы міжбібліятэчнага, у тым ліку міжнароднага, дакументаабмену, у межах якога яшчэ з савецкага часу са скарынаўскай бібліятэкай абменьваемся літаратурай... Але вельмі важна, каб у шырокіх колаў грамадства з'явілася разуменне, што па-за межамі нашай краіны захоўваецца найбагацейшая культурная кніжная спадчына. Гэтыя матэрыялы могуць быць вернуты ў самых розных варыянтах. Нешта магло б

быць вернута фізічна як арыгінальныя кніжныя помнікі. Гэта могуць быць акцыі добрай волі нашых калег у Вялікабрытаніі. Але пры ўсім гарачым жаданні атрымаць рэдкія кнігі мы не можам настойваць на гэтым. Другое, так званае часовае, вяртанне — стварэнне экспазіцый ці выставак для прадстаўлення «скарынаўкі» ў Беларусі на пэўны перыяд. Па шчырасці, сёння, калі межы ў нейкім сэнсе ўмоўнасць, нам не так істотна, дзе, у якім сховішчы ляжаць пэўныя рукапісы. Калі ёсць магчымасць прадставіць іх у экспазіцыі сёння тут, а заўтра — у Лондане, то гэта вырашае большасць пытанняў. Трэці кірунак — вяртанне ў віртуальным сэнсе. Стварэнне лічбавых калекцый ці электронных бібліятэк, якія будуць агульнадаступнымі праз сеціва. Такі варыянт можа быць здзейснены рознымі шляхамі. Чацвёрты варыянт — вяртанне ў навуковы і грамадскі ўжытак. Для гэтага мы ладзім такія сустрэчы, робім публікацыі ў сродках масавай інфармацыі і навуковых выданнях. Шматбаковая папулярызацыя беларускіх калекцый, што знаходзяцца за мяжой, — таксама вяртанне ў грамадскі ўжытак. Бо без разумення вартасці, без пашырэння звестак пра гэтыя калекцыі сэнсу ў іх вяртанні не будзе. Але ёсць і фармальнае, і рэальнае жаданне супрацоўнічаць. Ёсць і канкрэтныя людзі, спецыялісты, якія гараць ідэяй і гатовы сваімі сіламі працаваць дзеля гэтых патрэб.

Яна ПАЛЯШЧУК